

Van klimaatverandering naar een klimaat voor verandering

Korte inhoud: Het probleem van onze (wereld)leiders is dat ze klimaatverandering vooral als een hete aardappel doorschuiven. Zo gaan ze voorbij aan wat er echt op het spel staat bij de aankomende klimaatop in Parijs: het scheppen van een klimaat voor maatschappelijke verandering. Het gaat niet om wat we zullen ontberen maar wat we kunnen creëren, vinden multidisciplinaire onderzoekers van de Universiteit Antwerpen.

It's the end of the world as we know it, and I feel fine. Dit liedje van R.E.M. vat het klimaatnieuws van de afgelopen weken goed samen. We worden bijna dagelijks geconfronteerd met het nieuws dat de aarde in sneltempo verandert. Talloze streken worden nu al geconfronteerd met alsmaar krachtiger stormen en orkanen, bosbranden die in enkele dagen meer CO₂ de lucht insturen dan de Duitse economie op een heel jaar, overstromingen op de ene plaats, recorddroogtes en waterschaarste op de andere. Daarnaast is er de sluipende en dagelijkse verandering, zoals in de biodiversiteit. Geen wonder dat heel wat mensen pessimistisch worden over de toekomst, en klimaatverandering als een symbool zien voor collectief falen.

Maar wanneer lieten wij laatst nog onze slaap voor de klimaatverandering? Het antwoord op deze vraag is misschien de echte ongemakkelijke waarheid van de hele klimaatzaak. Sociaalwetenschappelijk onderzoek toont aan dat doemberichten die onze angst voor klimaatverandering proberen aan te wakkeren vooral passiviteit in de hand werken. We denken dan dat het kalf al verdronken is, of passen informatie zodanig aan dat ze minder bedreigend aanvoelt en ondersteunt wat we toch al geloofden. Ook onze politici kijken liever weg. Het recente nieuws dat de productie van groene stroom in Vlaanderen daalt, suggereert dat de toestand hier voorlopig hopeloos, maar aldus de beleidsmakers nog niet echt ernstig is.

De klimaatcrisis is daarom evenzeer een crisis van onze verbeelding. We weten vaak niet hoe het beter kan en geloven zelden in collectieve oplossingen. Het communautair getouwtrek tussen onze regeringen over abstracte emissiereductiedoelstellingen, zou ons bijna doen vergeten dat de aankomende klimaatop eigenlijk gaat over hoe onze samenleving er morgen uit zal zien.

Op deze vraag kunnen wetenschappers nochtans hoopvolle antwoorden aanreiken. Tussen droom en daad van een klimaatneutrale samenleving staan eigenlijk geen economische of technologische bezwaren. Ons land kan op zijn eentje de stijging van de zeespiegel niet tegenhouden, maar kan tegen 2050 wel volledig op hernieuwbare energie overschakelen en kan er ook consequent voor ijveren dat onze handelspartners hetzelfde doen. Zo'n collectieve keuze vergt meer dan vijf minuten politieke moed, maar alleen met moed bouw je toekomst. Laten we vooral ook letten op een aantal andere redenen om over te schakelen: een energie-omslag is ook onze beste kans om die dertien maanden leven te recupereren die we nu verliezen door luchtvervuiling, of om een nieuwe innovatiegeest in de economie te stuwten. Misschien is een van de grootste drijfveren om onze ecologische

voetafdruk te verkleinen wel de wens om meer tijd te hebben. We zouden er voor kunnen kiezen om, in tegenstelling tot het grootste deel van de 20^e eeuw, productiviteitswinsten niet langer te investeren in koolstofintensieve consumptie en beleggingen, maar in relaties, activiteiten en plekken die minder van onze aarde kosten.

Wetenschappers proberen studenten op te leiden tot kritische burgers en reiken inzicht aan over onder meer natuurfenomenen en duurzame strategieën. Hoewel ze niet alle onzekerheid of onenigheid kunnen wegnemen, kunnen wetenschappers wel de voor- en nadelen van bepaalde keuzes aangeven. Het is nu dus zaak om de juiste keuzes te maken. Daarom deze uitgestoken hand naar politici: laat ons hier een positief verhaal van maken en samen werken aan een transitie naar een duurzame samenleving en economie. Laat ons er ook vooral niet mee wachten. Beleidsverklaringen over klimaatneutraliteit en klimaatweerbaarheid mogen geen dode letter blijven, maar moeten een rode draad worden doorheen elke toekomstige politieke beslissing.

Want hoewel de alternatieven voor het doemscenario soms onrealistisch lijken, wie zijn geschiedenis een beetje kent, weet dat realisme een rekbaar begrip is. Wie dertig jaar geleden had voorspeld dat roken in de openbare ruimte maatschappelijk onaanvaardbaar zou worden, zou voor gek zijn verklaard. Dezelfde handelaars in twijfel die de relatie tussen roken en longkanker jarenlang ontkenden, hebben dit ook geprobeerd voor de relatie tussen fossiele brandstoffen en klimaatverandering. Maar het zijn niet alleen de rabiante klimaatontkenners die een gevaar voor ons welzijn betekenen. Evengoed de zwijgende meerderheid in onze samenleving: zij die de feiten erkennen, doch de implicaties ervan niet doordenken en hun verbeelding vergeten aan te spreken. Ondergetekenden uit natuur- én sociale wetenschappen van de Universiteit Antwerpen, staan er dan ook op samen het academisch stilzwijgen te doorbreken.

Yves Pepermans, Eric Struyf, Sara Vicca, Pieter Maesele, Ilse Loots, Tom De Herdt, Jan Beyers, Ivan Nijs, Marilyn Roland, Ivan Janssens, Marijke Verpoorten, Hans De Boeck, Patrick Meire, Johan Bastiaensen, Barbara Tan, Stijn Temmerman, Ruurd Van Diggelen, Erik Matthysen, Carola Betzold, Kristof Titeca, Herwig Leirs, Ronny Blust, Frederic Vandermoere, Gert Van Hecken, Reinhart Ceulemans, Wendt Müller, Gert Verschraegen, Lieven Bervoets, Rianne Pinxten, Marcel Eens, Jonas Schoelynck, Jan Staes, Stefan Van Damme